

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Mens Augustini aperitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

verfari. In primis enim respondet Molina hinc articulo i. disputatione 5. membro 11. & Lessius de prædestinatione lect. 3. numero 32. Scripturam ibi non loqui de electione Jacob ad gloriam & hereditatem cœlestem, sed solum de electione ad bona temporalia, in quibus Jacob fuit prælati Elai, & populus Israeliticus Idumæo descendenti ab Elai, ac oraculum illud Malachie Prophete fuisse impletum tempore David. Regum 2. ubi dicitur: *Facta est universa Idumæa sicut in diebus David.*

Sed contra: Licet verba illa Malachie ad litteram intelligantur de ipsis personis Jacob & Elai, vel de populis ab utroque natis, deque eorum temporali prosperitate ac successu in æquationem certum est illa adduci à Paulo, ad declarandum inscrutabile prædestinationis mysterium, & ad demonstrandum, prædestinationem electionem, & reproborum ejectionem, etiam eorum operibus, sed ex solo divina voluntatis arbitrio esse; ibique induci Jacob in exemplum omnium electorum, & Elai in exemplum reproborum, ut tradunt Magister in 1. 2. d. 1. Thomas hic art. 3. in argum. *sed contra.* & ad Roman. 9. lect. 2. & Cajetan ibidem, adduntque hunc esse communem sensum Patrum veterum que Ecclesie tam Græcæ quam Latinæ: de quo etiam videri potest Bellarminus lib. 2. de gratia cap. 10. Unde ex prædicto testimonio declaratur argumentum efficax ad gratuitam Dei prædestinationem suadendam. Nam sensus spiritualis unius loci Scripturæ probat rem esse de fide, quando in alio loco ejusdem Scripturæ declaratur sensum illum spirituale & mysticum, fuisse intentam à Spiritu sancto: Sicut verbi gratia illud Exodi 12. *Os non comminuetis ex eo*, licet in sensu literali intelligatur de Agno Paschali, Joann. r. 19. declarat illud in sensu spirituali impletum fuisse in Christo, qui per Agnum Paschalem designatus est.

Secundo respondent alii cum Valentia: Apostolum in hoc solum excludere opera facta ex viribus naturæ, non verò opera gratiæ: vel solum excludere opera facta, sed non prævisa.

Sed contra: Si Paulus solum excluderet opera facta ex viribus naturæ: & non opera gratiæ prævisa, electio non fieret ex vocante & misericordie Deo, nec secundum propositum Dei, sed ex operibus, & secundum propositum hominum. Item facilis esset solutio hujus quæstionis, quare Deus elegerit Jacob & non Elai? statim enim diceretur, hoc idem esse, quia in æternitate prævidit opera Jacob facta in gratia, & non opera Elai; & ita non oportuisset Paulum exclamare, & dicere hanc quæstionem esse investigabilem, & reducendam ad solam voluntatem & misericordiam Dei, nam posset facile reduci ad differentiam operum. Unde Divus Augustinus variis in locis rejicit utramque hanc responsionem. Nam Epistola 105. ad Sixtum, exponens hunc locum Apostoli, irridet secundam solutionem. *Quis (inquit) istum acutissimum sensum desuisit? apostolo non videtur hoc quippe ille non vidit, quantum velut obversantia obiecta quæstione, non id potius tam breve, tam apertum, tam sicut isti (scilicet Pelagiani) putant, verum ab solutum que respicit. Hic erat locus dicendi quod isti sentiunt: non autem hoc dicit Apostolus. Et libro primo contra duas Epistolas Pelagianorum capite septimo sic ait: Propter quod profecto desipit, qui dicente veritate, non ex operibus, sed ex vocante dicitur esse, vos dicitur ex futuris operibus.*

Tom. 11.

bus qua Deus illum facturum esse præciebat, Jacob fuisse electum, atque ita contradicitur Apostolo dicenti non ex operibus: quasi non posset dicere, non ex presentibus sed ex futuris operibus.

Primam autem responsionem tangit & impugnat in Enchiridio cap. 98. ubi sic ait circa prædictum locum Apostoli: *Qua in re si futura opera, vel bona huius, vel mala illius, qua Deus utique præciebat, vellet intelligi: nequaquam diceret non ex operibus, sed diceret ex futuris operibus, eoque modo istam solveret quæstionem, imò nullam, quam solve opus esset, faceret quæstionem. Ubi apparet quod sanctus Augustinus excludit quæcunque bona opera, si ve naturæ, si ve gratiæ, si ve existentia, si ve prævisa ut futura ante efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam,*

§. V.

Mens Augustini aperitur.

Quamvis ex dictis paragrapho præcedenti non obscure colligatur veritatem quam profitemur, esse de mente Augustini, & oppositum sentientes toto ostio ab ejus principiis aberrare; quia tamen hujus sancti Doctoris sententia, in materia de gratia & prædestinatione, tanti ponderis est & momenti, ut Hormidas Papa in Epistola ad Possessorem Episcopum, & Joannes II. in Epistola ad Aviennum Senatorem, remittant Catholicos ad libros Augustini, ut ibidem videre possint, quid hac in re Romana alleveret Ecclesia; & Suarez Prologom. 6. de gratia capite sexto dicat: *Quidquid in hac materia Augustinus ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinens, à quolibet sapiente & erudito Theologo, tenendum ac defendendum esse: idem hujus S. Doctoris mentem & doctrinam, oportet hic operosius inquirere, & diligentius investigare.*

In primis ergo sententiam quæ docet electionem prædestinatorum ad gloriam, esse purè gratuitam, & à prævisione meritum independentem, veram & germanam Augustini doctrinam esse, tenent graves Scriptores: Baronius ad annum 409. Sixtus Senensis libro sexto Bibliothec. annot. 252. Cordub libro primo, quæstione 9. Pererius romo 6. disp. selectarum in S. Scripturam disp. 13. Bellarminus, & alii, imò ipse Catharinus, aliique ex Adversariis, dum electionem ad gloriam fieri ex prævisis meritis alleverant, se ab Augustino hac in parte discedere, ingenuè profitentur.

Deinde Augustinum in casu hujus sententia aperte colligitur ex Epistolis Prosperi Aquitani & Hilarii Arelatenfis ad eundem. Nam Prosper in initio Epistolæ proponit quæstionem de electione gratuita ad gratiam independentem à meritis prævisis, & tandem in fine Epistolæ proponit aliam quæstionem, nimirum de gratuita electione ad gloriam per modum intentionis, referens quòd Massilienses dicerent novam esse illam Augustini sententiam, & Patres Augustino antiquiores docuisse electionem ad gloriam non esse omnino gratuitam, sed post prævisa merita & opera facta ex gratia. Augustinus autem non negat hanc esse suam sententiam, & in libris de prædestinatione Sanctorum & de bono perseverantiæ, in quibus respondet Epistolis Prosperi & Hilarii, non conqueritur de Massiliensibus quòd sententiam alienam sibi imposuissent, sed illam tanquam suam diligentissimè explicat, &

C 3

plu.

pluribus Sacrae Scripturae testimoniis confirmat. Hilarius verò refert inter alia, quòd Massilienses de Augustino conquererentur tanquam dividente homines in duas classes, electorum scilicet & rejectorum, ante prævisa opera, eosque ex voluntate Dei ita distinguente, ut non esset transitus ab una classe ad aliam. Unde molestè ferebant quòd illa verba Apostoli, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, intelligeret Augustinus de solis præ destinatis, per distributionem accommodam. At Augustinus huic querelæ non cessit, & in eadem explicatione verborum Apostoli persistit: Ergo constat Augustinum docuisse voluntatem efficacem Dei circa gloriam salvandorum, antecedenter ad præscientiam operum. Unde Valquez prima parte disputatione nonagesima prima, capite tertio, numero decimo tertio hæc scribit: *Orosius & Recentiores qui ipsum sequuntur, existimant se re ipsa Augustino adversari, quòd ille dixerit prædestinationem ante merita prævisa factam fuisse. Quam quidem Augustini sententiam, severam & difficilem admodum esse arbitrantur; & sententia Græcorum, Gallorum, & Massiliensium, asserentium prædestinationem ex meritis fieri se consentire putant.*

16 Confirmatur primò; D. Prosper & S. Hilarius in eisdem Epistolis testantur ex Augustini doctrina plurimos in Gallia viros gravissimos & doctissimos, atque in Episcopali dignitate constitutos, fuisse turbatos, & existimasse ex illa sequi fatalem quandam necessitatem, homines induci in desperationem, bonorum operum sollicitudinem tolli, & hanc sententiam lapsis curam resurgendi adimere, & sanctis occasionem temporis afferre; quæ etiam absurda & inconvenientia nobis objiciunt Adversarii. Sed hæc nullus, quantumvis bardus & stupidus, suspicari potest sequi ex sententia, quæ docet prædestinationem nisi præscientiæ futuri consensus voluntatis, & prævisionem meritum seu bonorum operum supponere: Ergo manifestum est, Augustinum in ea non fuisse sententiam, sed docuisse prædestinationem purè gratuitam, & præscientiam meritum antecedentem.

17 Confirmatur amplius; Sententia Augustini in materia de gratia & de prædestinatione erat omninò diversa, & totaliter opposita doctrinæ Fausti Regiensis, Galliarum Episcopi, & Semi-pelagianorum Antesignani. Nam, ut testatur Sixtus Senensis loco supra citato, Faustus duos edidit libros de gratia & humanæ mentis arbitrio, in quibus, suppresso Augustini nomine, ejus opinionem inleatur, illumque S. Doctorem, & acerrimum divinæ gratiæ vindicem, tanquam Manichæum & Gentilitiæ superstitionis reum traducit & calumniatur: Sed Faustus in præfatis libris, prædestinationem supponentem prævisionem futuri consensus, & præscientiam meritum, apertissimè docet; & alteram quæ meritum præscientiam anteverit, tanquam Gentilitiæ superstitionis impietatem detestatur: Ergo sententia quæ gratiam Dei prædestinationem profertur, tanquam legitimus Augustini factus habenda est. Major, & Consequentia patent. Minor etiam apertè colligitur ex Fausto libro secundo de libero arbitrio capite secundo, ubi ait: *Præscientiam & prædestinationem Dei malè intelligunt, astruentes quòd inde humanorum actuum causa nascatur.* Et capite tertio & sequentibus sæpè repetit & inculcat tanquam præcipuum suæ doctrinæ fundamentum, *Nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nihil decernit.* Ac tandem capite sexto

A sententiam Augustini, tanquam Gentilitiæ impietatem detestatur exponens eam hæc verba Apostoli: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Sic ait: *Hæc verba hoc vult intelligi Gentilitiæ superstitionis impietas, quòd Deus absque ullo inter bonum & malum moderatoris examine, non ordine regentis, sed pura dominantis, illum affectu dignum reddat, hunc odio: illum recipiat suavitè, hunc excludat imperio.* Quare Baronius loco supra citato, postquam ostendit libros Fausti de gratia & libero arbitrio fuisse ab Hormisda Papa, & ab universalis Ecclesiæ damnatos tanquam hæreticos, & Pelagianam doctrinam continentes, sic concludit numero trigésimo secundo. *Cum igitur Fausti sententia, ab Ecclesia Catholica fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Sacerdotes insurgunt, ut eos confitent, à sancti Augustini sententia de prædestinatione recedant: cum loquin arma non desint quibus hæretici prosequantur.*

Denique Augustinum fuisse gratiæ prædestinationis propugnatorum acerrimum, ex pluribus ejus testimoniis apertè colligitur. Nam sanctus Doctor libro de corrept. & gratia capite sexto explicans illud Joannis Diaboli: *Nonne vos duodecim elegi, & unus ex vobis Diabolus est, sic ait: Illos debemus intelligere electos per misericordiam, illum per judicium: illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, istum ad effundendum sanguinem suum.* Cui Augustinum loqui de electione efficaci, constat ex eo quòd loquatur de electione non communi cæteris Apostolis & Judæ: inefficax autem electio omnibus communis est. Quòd autem de electione ad gloriam loquatur, constat ex illius verbis, *Ad obtinendum regnum suum*: Sed Augustinus docet hanc electionem esse ex misericordia: Ergo merita prævisa præcedit, nec ab illa movetur, aliàs esset ex justitia, & non ex misericordia.

Præterea idem Augustinus de gratia & libero arbitrio capite nono exponens hæc verba Apostoli, *Gratia Dei vita æterna*: ponit quòd cum possit dicere *Apostolus, & rectè dicere, stipendium justitiæ vita æterna*, maluit dicere, *gratia autem Dei vita æterna*, ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad æternam vitam, sed pro sua miseratione perducere. Quod verificari non potest de perductione seu adfectione vitæ æternæ in executione, quia hæc in executione stipendium justitiæ est, & dicere quòd datur sine meritis esset error: Ergo loquitur de illa in intentione, & de ipsa electione prædestinatorum ad gloriam, quæ est purè gratuita, quamvis ipsa gloria in executione per merita sit acquirenda. Sicut quando Rex ex thesauris suis depromit munera danda athletic fortiter & generosè pugnantibus, illa exhibitio mera liberalitas est ex parte Regis, instituentis certamen, licèt ex parte athleticarum, præmium per meritum & laborem sit acquirendum.

E Denique idem sanctus Doctor gratiam prædestinationem clarissimè docet in libro Soliloquiorum animæ ad Deum capite 28. quòd est de profunda prædestinatione & præscientia Dei. Nam ibidem numero 2. alloquens Deum sic ait: *Mundas autem de nobis plus hominum actibus quibus tibi complacuit habitare, quos ab inaccessibilibus profundis secretis judiciorum incomprehensibilium sapientia tua, semper justorum, licèt occultorum, sine eorum meritis prædestinasti ante mundum.*

locasti de mundo, iustificasti in mundo, & magnificasti post mundum. Non omnibus autem hoc facis, quod admittunt tales omnes sapientes terra.

Respondent Vasquez & alii Recantiores:

Angustinum prædicis locis loqui de electione ad gloriam in semine, scilicet de electione ad gratiam, quæ est semen gloriæ, de qua verum est dicere, illam esse purè gratuitam, & ex divina misericordia, ac merita prævisa antevertere.

Sed contra primò: Augustinus in primo testimonio loquitur de electione discernente cæteros Apostolos à Juda & reprobis: At electio ad gloriam in semine, non sic dicitur, cum Judas electus fuerit ad gratiam, quæ est semen gloriæ, & consequenter ad gloriam in semine: Ergo non loquitur de electione ad gloriam in semine, sed de efficaci electione ad gloriam in semine.

Secundò, Augustinus præfato loco dicit *Apostoli dicitur esse ad regnandum cum Christo*: Sed regnare cum Christo, est proprium gloriæ, & non gratiæ hujus viæ, alioquin reprobis quæ est in gratia, posset dici regnare cum Christo, quod est absurdum: Ergo idem quod prius.

Tertiò, Augustinus dicit *Apostolos electos fuisse ad regnandum cum Christo, non quomodo electus est Israel*: Si autem de sola electione ad gratiam ageretur, non solam non diceret *ad regnandum cum Christo*, ut jam expendimus, sed neque excluderet Judam, cum ille ad gratiam fuerit electus, sicut et alii: Ergo, &c.

Quartò, Augustinus in secundo testimonio loquitur de vita æterna quæ nobis reddetur in finem: Sed hæc non est nisi gloria in seipsa, non ut contineat virtualiter & terminaliter in gratia hujus viæ, nam ista etiam nunc habetur: Ergo Augustinus non loquitur de gloria in semine.

Quintò, Idem S. Doctor ibidem ait: *Cum Apostolus post vitam æternam appellare stipendium justitiam, maluit illam gratiam appellare*. At hoc non potest verificari de gratia, sed solum de gloria: nam gratia cum detur merè gratis, & ex nullis præcedentibus meritis, stipendium justitiæ appellari non potest: Ergo Augustinus ibi non loquitur de electione ad gratiam, sed ad gloriam.

Deniq; idem S. Doctor in tertio testimonio ex libro Soliloquiorum desumpto, loquitur de illis quos Deus justificat in hoc mundo, & magnificat post hunc mundum, ut constat ex verbis supra relatis: Sed illi sunt prædestinati ad gloriam, ut patet: Ergo loquitur de electione prædestinatorum ad gloriam.

Secundò respondent alii: Augustinum loqui de electione ad gratiam ut perseverantem finaliter, quæ non est communis prædestinatis & reprobis, sed propria prædestinatis.

Sed hæc etiam solutio non satisfacit: Primò quia si quæ inconvenientia ex efficaci electione ad gloriam sequuntur, eadem inferuntur ex efficaci electione ad perseverandum finaliter ante merita prævisa: Ergo ista concessa, concedi etiam debet electio efficax ad gloriam, merita prævisa anteverrens.

Secundò, Gratia ut finaliter perseverans, est medium efficax in ordine ad gloriam: Sed, ut constabit ex dicendis §. sequenti, efficax electio mediè efficacis ad finem, efficacem finis intentionem supponit: Ergo &c.

Tertiò, Perseverantia in executione non ponitur in adultis, nisi dependenter à propriis a-

ctibus, & tamen juxta hanc solutionem, electio ad illam, bona opera prædestinati præcedit: Ergo etiam electio ad gloriam, non obstante quòd in executione conferatur adultis dependenter à meritis, antecederet illorum prævisionem.

Denique respondent alii cum Lessio: Electio nem ad gloriam appellari ab Augustino gratuitam, & ex misericordia, per exclusionem præcedentium operum naturalium, non per exclusionem præcedentium meritum gratiæ: quia, inquit, intentum D. Augustini locis supra citatis, erat impugnare Massilienses, qui ponebant prædestinationem post prævisa merita quæ erant ex conatu naturæ, & non ex auxilio gratiæ.

Sed hæc etiam solutio est insufficientis, & rejicitur primò: Quia Augustinus locis citatis, non solum docet electionem prædestinatorum ad gloriam esse ex misericordia, quia non est ex meritis, sed etiam quia est meritum causa: quod egregiè declarat D. Prosper 2. de vocati Gentium capite trigésimo quinto dicens: *Deus hu quos elegit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis*: Ergo Augustinus intendit electionem prædestinatorum ad gloriam, esse purè gratuitam, & non solum non esse ex meritis naturæ, sed neque etiam ex meritis gratiæ.

Secundò, Plures ex Massiliensibus contra quos agebat Augustinus, asseriebant electionem ad gloriam esse ex prævisis meritis gratiæ, ut constat ex Prospero Epistolâ ad Augustinum, ubi sic habet: *Hæc ipsorum [scilicet Massiliensium] definitio atque professio est, omnem quidem hominem Adamo peccante peccasse, & neminem propter opera sua, sed per Dei gratiam regeneratione salvari. Qui autem credituri sunt, quive in ea fide qua per Dei gratiam sit servanda mansuri, præfuisse ante mundi constitutionem Deum, & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futura electioe, & de hæc vita sine bono discessuros esse præviderit*: Ergo non omnes Semipelagianipro causa electionis ad gloriam opera naturæ constituebant; sed aliqui opera prævisa ex gratia, ac proinde Augustinus contra illos disputans utrumque impugnat.

Adde quòd sancti Patres, ut confutent errores hæreticorum, alia solent addere ad complementum doctrinæ, ut magis consentaneâ suis principis. Et ita sanctus Augustinus, dum probat contra aliquos Semipelagianos, electionem ad gloriam non esse ex operibus naturæ, simul ostendit illam esse omnino gratuitam, & à quorumcunque meritum prævisione independentem.

Adde etiam, quòd idem sanctus Doctor locis infra referendis docet hanc quæstionem: cur Deus unum eligat ad gloriam, non verò alium, esse inscrutabilem, & reducendam cum Apostolo ad solam voluntatem divinam: quod esset falsum, si à gratuita prædestinatione non excluderet merita gratiæ, sed solum merita naturæ; nam posset facile reddi ratio hujus quæstionis, & hæc diversitas reduci ad differentiam operum quæ fiunt ex auxilio gratiæ, ut constat ex supra dictis.

* * *